

rede i klart feministiske problemstillinger (som f.eks. denne anmelder), at acceptere og forstå den feministiske filosofi. Samtidig har hun imidlertid også rejst spørgsmålet om, hvordan de mere radikale sider af den feministiske bevægelse forholder sig til den feministiske filosofi, uden at komme med et klart svar.

Også bogens fjerde kapitel har ambitioner ud over blot at introducere til feministisk filosofi. Schott præsenterer her sin egen moralfilosofiske forskning og peger på studiet af krigsvoldtægter som et eksempel på, hvorledes den feministiske filosofi rent praktisk kan anvendes. Til dette formål benytter Schott bl.a. Simone de Beauvoirs moralfænomenologi og rejser i forlængelse af sin analyse en række interessante kritikpunkter af den for tiden meget populære Hegel-inspirerede anerkendelsestænkning. En anmeldelse vil aldrig kunne yde kompleksiteten af Schotts analyse retfærdighed, så lad mig blot bemærke, at jeg finder hendes behandling af et moralsk betændt og menneskeligt set afskyeligt problemfelt overbevisende, indtrængende og nødvendig. Uanset hvad man ellers måtte mene om feministisk filosofi, bør man læse dette kapitel.

Bogen kan varmt anbefales til alle der ønsker en introduktion til den feministiske filosofi. *Feministisk filosofi* er klart og stringent skrevet, og Schott har tydeligvis et stort overblik over den feministiske filosofi. Jeg selv blev under læsningen en hel del

klogere og slap af med næsten alle mine fordomme om, hvad feministisk filosofi er; fordomme som jeg af personlig erfaring ved at mange danske filosoffer og filosofistuderende også besidder - hvilket bogens første kapitel tydeligt viser.

Carsten Fogh Nielsen

Historisk Sociologi - En samfundets idehistorie?

Lars Bo Kaspersen og Flemming Mikkelsen (red.), *Historisk sociologi – mødet mellem historien og samfundsvidenskaberne*. Forlaget Sociologi, 2004, 432 s., 328 kr.

Oversigtsværket *Historisk sociologi* er en introduktion til sociologien, hvor en række andre fagdiscipliner drages ind som inspiration. Videnskaben *historisk sociologi* må betragtes som et opgør med den fag-tradition, hvor sociologien opfattes som en uafhængig videnskab, der med dettes egen genstand, kun kan besidde en bestemt sociologisk metode, som tilfældet i stor grad var hos de klassiske sociologer. Disciplinen historisk sociologi bliver introduceret af Flemming Mikkelsen, der skriver om den historiske sociologi, at man "... kan sige, at den sætter sig større mål end den øvrige historie og sociologi, den stiller vanskeligere spørgsmål, lover mere og tager større risici." Pointen er, at den historiske sociologi bryder med den samfundsforskning, der udelukkende baserer sig på kvantitative undersøgelser af samfundet i

dag. Historisk sociologi introducerer en seriøs 'makrohistorisk' indgangsvinkel, der tør kaste sig i lag med en udvikling af samfundet siden tidernes morgen. Mikkelsen pointerer, at et af de centrale aspekter, der muliggøres ved den historiske sociologi, er bruddet med systemtænkning, neoevolutionisme og moderniseringsteori: "Den historiske sociologis mange resultater, dens metodologiske og teoretiske sigte bryder afgørende med denne lineære endogene opfattelse for i stedet at sætte et samfundsyn, der fremhæver diskontinuitet, heterogenitet og eksogene processer. Den historiske sociologi præsenterer os for en verden bestående af magtcentre, transnationale netværk og distributive koalitioner, der interagerer og nedbryder enhver form for isolation og autonomi." Idehistorikeren Quentin Skinner kunne ikke have sagt det bedre. Den historiske sociologi er således et fag eller redskab for idehistorikere, der ikke kun interesserer sig for den teoretiske og filosofiske samfundslære, men også for den mere empirisk funderede samfundsvidenskab.

Historisk sociologi er på den ene side ment som en historieteoretisk introduktion til denne gren af sociologien, hvor forskellige historisk sociologiske metoder fremvises, og på den anden side har redaktorerne Lars Bo Kaspersen og Flemming Mikkelsen valgt at inddrage eksempler på analyser af centrale temaer indenfor den historiske sociologi

skrevet af en række førende forskere inden for samfundsteorien. Den historieteoretiske del gennemgår fire interdisciplinære former for historisk sociologi: Socialhistorie, historisk antropologi, historisk demografi og forholdet mellem samtidshistorie og politologi. Denne indføring i faget historisk sociologi kan til tider virke overfladisk og kvælende kedelig, men på samme tid er den så spækket med informationer om nøglefigurerne inden for de fire fagtraditioner og hvilke værker, der er centrale inden for så ulige områder som den politiske udvikling omkring den franske revolution i slutningen af 1700-tallet og familiens idehistorie i Danmark fra 1735 til 1996. *Historisk sociologi* er et værk med to dele, og den anden del er ment som en introduktion til en række konkrete analyser, hvorved den historiske sociologi vises frem i praksis, og det tørre i introduktion fra bogens første halvdel er her forduftet. I seks artikler fremvises historisk sociologiske analyser. Et aspekt der vil blive fremhævet her er Jacob Alsteds og Lars Bo Kaspersens to artikler om staten.

Alsteds indgangsvinkel til statshistorien er funderet i udviklingen af organiseringsteknikker. Hans definition af staten og dens funktion lyder således: "Staten består af tre grundelementer: et overhoved/beslutningstager, et bureaukrati og et militært apparat (magtudøvelsesinstrument). Det er disse institutioner, der gennemfører styringen af det ter-

ritorium staten dækker.” Staten defineres internt i forholdet mellem regerende og regerede. Den helt centrale funktion for staten er samfundets opretholdelse, og det sker ved en ”... omfordeling af fødevarer og andre økonomiske ressourcer, forsvar og angreb mod ydre fjender, vedligeholdelse af infrastruktur i bred forstand og opretholdelse af orden indenfor territoriet.” Alsted indtager således et funktionalistisk perspektiv på staten men med visse forbehold. Dette har som regel den betydning, at man i et historisk perspektiv ender i en evolutionær teori. Dette gælder også for Alsted, der i hovedtræk opdeler statens historie i tre, der kan forstås i henhold til uddifferentieringsmekanismen: staten i agrare samfund, den centraliserede stat og nationalstaten. Krigen spiller en afgørende rolle for udviklingen af staten, men hos Alsted bliver mobiliseringen af hæren mod den ydre fjende konsekvent vendt mod den indre fjende – et forhold mellem den regerende og den regerede. Statens udviklingshistorie bliver hos Alsted en evolution, der nok påvirkes udefra, men udvikler sig som et lukket system mellem regerende og regerede.

I den anden artikel om statens historie af Lars Bo Kaspersen, eksisterer der en radikal nytænkning i forhold til den funktionalistiske indgangsvinkel. Kaspersen er stærkt inspireret af den britiske sociolog Anthony Giddens, som i værket *The Nation-state and Violence* (1985) satte

krigen i centrum for staternes udvikling. Kardinalpunktet for Kaspersen er, at ”... samfundsteori eller måske snarere social teori handler om sociale relationer.” Dette gælder ikke kun på det mellem menneskelige plan, men omkring alt hvad der kan kaldes aktører, hvilket i denne artikel er staterne. Staternes historie er derfor historien om udviklingen af de ’sociale’ relationer mellem stater, og disse relationer er anerkendelsesrelationer. Her bliver krigen den centrale faktor, for i denne anerkendelsesrelation er det anerkendelsen af statens evne til at forsvare sit territoriale domæne, hvori statens suverænitet er placeret, der bliver omdrejningspunktet. Dette betyder, at Kaspersen må afvise et evolutionistisk historieperspektiv. Statens udvikling fra tidernes morgen til i dag er ikke bundet af en bestemt udvikling, men udelukkende på statens evne til at forsvare sit suverænitetsdomæne. Han viser således hvordan mange forskellige statsformer har eksisteret samtidigt f. eks. i perioden fra 1789 til 1945 har den suveræne territorial stat, imperiet, nationalstaten og pavedømmet eksisteret side om side, og alle har de evnet at forsvare deres domæne. Imidlertid må man spørge Kaspersen – nu hvor han flere gange påpeger opgøret med evolutionisterne - om han ikke selv ender i en evolutionsteori, i og med at krigens udvikling bliver drivkraften for statshistorien.

Uanset om der kan antastes noget ved de forskellige analyser er de et

nødvendigt input i *Historisk sociologi*. Det er nemlig først i denne sidste del af værket forfatterne træder i karakter, og den historiske sociologi vises frem i fuldt flor. Hvor førstedelen er lettere tør og meget bredtfavnende, er den anden halvdel snævret ind på enkelte områder og enormt spændende. *Historisk sociologi* er en udmærket bog for studerende og forskere, der har deres fokus på samfundet i et historisk lys, og faget historisk sociologi er uomgængeligt for idehistorikere, der ikke blot er filosofi-historikere, men som interesserer sig for samspillet mellem empiri og samfundsteori i et historisk lys.

Laust Keblet

Globalisering

David Held & Anthony McGrew: *Globalisering / Anti-globalisering*, Akademisk forlag, 176 s., 249 kr.; Noreena Hertz: *Den tause magtovertagelse*, Informations Forlag, 253 s., 298 kr.; Ralf Pittelkow: *Forsvar for nationalstaten*, Lindhardt & Ringhof 2004, 184 s., 199 kr.; Ralf Pittelkow: *Efter 11. september*, Lindhardt & Ringhof 2002, 208 s., 149 kr.; Thomas Hylland Eriksen: *Bag fljendebilledet*, Informations forlag 2002, 174 s., 198 kr.

Der er stor uklarhed omkring brugen af begrebet globalisering, men der skulle nu være mulighed for at få mere klarhed over sagen med bogen *Globalisering/ Anti-globalisering* af englænderne David Held og An-

thony McGrew, der nu er kommet på dansk. Det er en overskuelig lille sag, der sætter sig for at systematisere de politiske nøgleholdninger for og imod. Det sker på baggrund af en redegørelse for den akademiske debat mellem dem, der mener, der er noget om snakken – kaldet globalister – og dem, der finder globaliseringsdiskussionen stærkt overdrevet – kaldet anti-globalister eller skeptikere. Der er meget at holde rede på i Held & McGrews lille bog, men klarheden stiger i det næstsidste kapitel, hvor de opstiller et skema over 6 politiske nøglepositioner fra de *Neoliberale* som globaliseringens varmeste tilhængere, over *Liberale internationalister*, *Institutionelle fornyere* og *Globale reformatorer*, til *Statstilhængere* og såkaldt *Radikale kritikere* som betegnelsen for globaliseringens argeste modstandere blandt nationalister og marxister.

Her bliver det tydeligt, at globaliseringsdebatten *ikke* passer umiddelbart ind i det traditionelle højrevestre skema. Vi kender forholdet fra vores hjemlige politiske landskab, hvor de nationalt sindede statstilhængere i Dansk Folkepartis skikkelse sikrer magten for en regering, der uanset taktiske valgmanøvrer, som får dem til at ligne socialdemokrater i indenrigspolitikken, i bund og grund er neoliberal i globaliseringens perspektiv. Så i det øjeblik globaliseringen kommer på dagsordenen, skilles vandene, og Statstilhængerne rykker over på den anti-globalistiske fløj i Held & McGrews skema, hvor